

Måsøy kommune

postmottak@masoy.kommune.no

Kirkenes, 30.01.2023

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, Birdlife Finnmark, DNT Sør-Varanger turlag og Naturvernforbundet Finnmark

Måsøy kommune – Kommuneplanens arealdel Innspill fra Forum for natur og friluftsliv (FNF) Finnmark

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark (FNF) viser til høring av kommuneplanens arealdel for Måsøy kommune. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen. Den største trusselen mot artsmangfold er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet forringes. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må arealforbruket stoppes. Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn. Tilsluttede organisasjoner i FNF Finnmark er alle sterkt opptatt av å ta vare på naturgrunnlaget i Finnmark, samt fremme et allment tilgjengelig friluftsliv.

Kartlegging av naturmangfold

Vi ønsker å informere om at naturkartlegging som finnes på offentlige databaser som naturbase.no og artsdatabanken.no ofte er lagt til av frivillige. Troms og Finnmark fylke er det fylket i Norge som har færrest registreringer, det betyr ikke at fylket har lite verdifull natur, men at fylket er dårlig kartlagt. Derfor kan ikke søk i databasene gi god nok oversikt av naturverdier i avsatte areal, og behovet for feltundersøkelser er desto mer viktig. Vi ønsker også å gjøre kommunen bevisst på influensområdet til nedbygd natur. Forstyrrelser i bl.a. hekke og næringsområder for fugl og dyr vil påvirke negativt. Derfor bør kartlegging inkludere influensområder.

Industri, næring, bolig, fritidsbebyggelse og annen arealavsetning for bebyggelse

Vi forstår kommunens ønske om avsatt areal til næring og annen bebyggelse i ny arealplan, det er positivt at de fleste foreslåtte areal er nærme allerede utbygde områder. På den måten vil konsekvensene for intakt og inngrepsfrie naturområder bevares i best mulig stand. Likevel er vi bekymret for at områder for nærfriluftsliv blir redusert. Nærfriluftsliv har stor verdi for barn og eldre i hverdagen. Vi ser også at den overordnede konsekvensutredningen legger opp anbefalinger om å bevare de viktigste kvalitetene ved hvert enkelte område. Tilgang på friluftsliv i bebygde områder

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

øker trivsel, folkehelse og bolyst. Vi ønsker derfor at Måsøy kommune vurderer den samlede innskrenkingen av areal for nærfriluftsliv dersom alle avsatte arealer blir nedbygd. Vi anbefaler også at seinere planprogram for avsatte arealer inneholder krav om feltundersøkelser med kartlegging av natur før vedtak treffes.

Snefjord vindkraftverk

FNF Finnmark er svært bekymret for arealavsetning til Snefjord vindkraftverk. Området er et intakt naturområde med viktige verdier for naturmangfold. Området, inkludert støysone på 800 m¹ er per i dag svært dårlig kartlagt. Minner om innledning i dette høringsinnspillet om kartlegging. Vi støtter kommunens konsekvensutredning under tema naturmangfold og legger til at konsekvensene ved utbygging av vindkraft i område vil gjøre uopprettelig skade på naturmangfoldet. Dersom dette arealet tross kjente motargument likevel tas med i arealplanen bør kommunen sette krav til oppdatert utredning for natur, friluftsliv og samisk næringen gjort av ett nøytralt kartleggingsfirma. Vi viser til naturmangfoldloven § 9. (føre-var-prinsippet). Det finnes langt mer solide data i 2023 på konsekvenser av vindkraftanlegg på naturmangfold. Den nye kunnskapen må gjelde også ved Snefjord vindkraft. Vi støtter kommunens konsekvensutredning der konklusjonen er «*anbefales ikke avsatt*», konsekvensene ved vesentlig redusering av arealet er heller ikke forenelig med naturmangfold, friluftsliv og samisk næring.

Vi registrer også at arealet overlapper med vår- og sommerbeite, oppsamlingsområde, trekkleier, flytteleier, og kalving for Jahkenjarga siida. Ved etablering av Snefjord vindkraftverk vil muligheten for å drive kulturutøvelse i området bli umuliggjort og være brudd på menneskerettighetene SP 27. Dette er samme brudd som Høyesterett i Storkammer idømte Fosen vind AS i Trøndelag for.

Sitat fra Konsekvensutredningen²:

Foreslått arealbruk har svært store negativ konsekvens for reindrift og store negative konsekvenser for naturmangfold. Det er vanskelig å se fordeler for samfunnsinteressene som veier opp for dette i tilstrekkelig grad. Strider dessuten trolig med Norges folkerettslige forpliktelser etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27.

Ettersom dette er kjent for utreder, administrasjon og de politiske miljøene i Måsøy bør området ikke avsettes til vindkraftverk.

Vindkraftverk på Kurishøgda på Ingøy

Vi gjør oppmerksom på at myr er svært verdifulle biotoper for artsmangfold og en spesielt viktig naturtype å bevare for å hindre utslipp av karbondioksid. Vi anbefaler at eventuelle inngrep ikke forringer vanntilførsel eller på annen måte påvirker myrterrenget.

Vi gjør også oppmerksom på at friluftslivsopplevelsen i terreng preget av vindturbiner vil bli sterkt skadelidende. Vi vil også advare om faren for iskast i forbindelse med friluftsliv på vinteren. Avhengig av støyforhold ligger noen av boligene/fritidseiendommene innenfor og/eller nærme støysonen som

¹ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/stoey/>

²

<https://www.masoy.kommune.no/getfile.php/5096930.622.mqwm7qmitwsqtz/Vedlegg+7+KU+av+enkeltomr%C3%A5der.pdf>

er satt til 800 meters avstand. I konsesjonssaker legger NVE til grunn en anbefalt minsteavstand på minimum 800 meter mellom vindkraftverk og bebyggelse³.

Innenfor samme radius som støysonen er disse rødlistede artene registrert: brushane (VU), fiskemåke (VU), gråmåke (VU), havelle (NT), heilo (NT), krykkje (EN), rødstilk (NT), småspove (NT), storspove (EN), svømmesnipe (NT), teist (NT), tjeld (NT), tyvjo (VU), vipe (CR) og ærfugl (VU). Hvordan støy og forstyrrelser vil påvirke disse rødlistede artene innenfor støysonen gitt av NVE bør undersøkes nøye etter føre-var-prinsippet⁴.

Eidneset, Ingøya

Vi mener som anbefalingen i KU at området må beholdes som LNFR-areal. Begrunnet i nærhet til Sanden naturreservat og registeret rødlistede arter i området, inkludert influensområdet.

Grønmoa på Ingøy

Tilsvarende problemstilling som Kurishøgda er også aktuelt for Grønmoa.

Innenfor samme radius som støysonen er disse rødlistede artene registrert 13 rødlistede arter.

Akvakultur

Generelt om oppdrett

Vi registrerer at områdene Myrfjorden og Eiterfjorden avsettes med forutsetning om lukkede anlegg. Vi er glade for at lukkede anlegg også er noe næringen selv ønsker å gå videre med. Dessverre ser vi at Måsøy kommune velger å ikke stille krav som gjelder øvrig oppdrett i kommunen. Vi viser til bestemmelser og retningslinjer for kystsoneplanen angående Akvakultur for Tromsøregionen.⁵

Følgende gjelder alle nye lokaliteter for akvakultur:

- *Krav om etablering av landstrøm eller annen teknologi som gir tilsvarende (dokumentert) reduksjon i støyforurensning og CO₂-utslipp som landstrøm.*

- *Alle nye områder for akvakultur skal i Tromsø kommune gis en tidsbegrensende konsesjon på 25 år. Nye akvakulturanlegg på området VA2 Finnkjelbåen, VA6 Småvær II og VA10 Røssholmen i Tromsø skal;*

a) være rømmings sikre og ikke slippe ut egg eller frittsvømmende stadier av lakselus, jf pbl § 11-9 nr 6.

b) minimum ha en rensgrad på 70-80% av finpartikulært materiale (slam), jf pbl § 11-9 nr. 6.

c) gjennom resipientovervåking av nærliggende svært viktige naturtyper dokumentere at disse ikke påvirkes negativt av utslipp.

d) Gjennomføre naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.

³ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/stoey/>

⁴ <https://lovdata.no/lov/2009-06-19-100/§9>

⁵

https://tromsoshareext.blob.core.windows.net/plandok/Kystsoneplan%20for%20Troms%C3%B8regionen%20%202022%20-%202032/Politisk%20behandling/Vedtatte/Bestemmelser%20og%20retningslinjer_rev09122022.pdf

Vi kan ikke se at Måsøy kommune har tungtveiende grunner for å ikke følge etter eksempelet fra Tromsøregionen. Ved å stille krav kan oppdrettsnæringen få det nødvendige signalet som behøves for å bli mer klima og naturvennlig. Det er store fordeler med lukkede anlegg som ikke kan oppnås med nåværende praksis. Bl.a. stans av rømming av fisk/egg, redusert til ingen utbrudd av lus, gjenbruk av finpartikulært materiale, tidsbegrenset tillatelse med mer.

Vi stiller oss kritisk til hvordan oppdrettsnæringen planlegger å vokse ved bruk av den samme teknologien som i dag fører til uakseptable miljøkonsekvenser. Selv om Vest-Finnmark (P12) og sjøarealet til Måsøy kommune i forskrift om produksjonsvekst i oppdrettsnæringa ble gitt grønt trafikklys, mener vi at dette ikke gjenspeiler det reelle trusselbildet. Et betydelig antall rømminger, lus, spredning av patogen som ILA-virus og påvirkning av pukkellaks setter vill anadrom fisk i fare. I tillegg er trafikklysordningen – som altså kun viser til påvirkning av lakselus på villaks – etter vårt syn et miljømessig uforsvarlig verktøy så lenge den truede sjøørreten⁶ og andre viktige miljøparametere som sjørøye m.m. ennå ikke er inkludert i ordningen. Det er i seg selv en praksis som utfordrer naturmangfoldlovens prinsipper i større grad enn forsvarlig. Nærings- og fiskeridepartement har i 2019 bedt ekspertgruppa for trafikklyssystemet å vurdere påvirkningen av lakselus på nettopp sjøørret, hvorpå ekspertgruppa foreslår å bruke tapt marint leveområde som indikator⁷. Slik forholdene er for sjøørreten vil en implementering av dette som trafikklysindikator med høy sannsynlighet føre til at flere produksjonsområder gis rødt lys med påfølgende store konsekvenser for næringen. Vi mener det ikke er hensiktsmessig – verken for næringen eller miljøet - at næringen vokser ytterligere før denne miljøindikatoren implementeres og nye vurderinger kan gjøres. Paradoksalt nok er dette også i henhold til forskriften som altså departementet selv har vedtatt. I §8 i forskrift om produksjonsområder for akvakultur (...) heter det at «påvirkning av lakselus på laksefisk er miljøindikator» og følgelig burde sjøørret (og sjørøye) vært en like sentral del av trafikklysordningen.

Fra et miljøfaglig ståsted vil det altså være vanskelig å kunne tilråde nyetablering av akvakultur gitt dagens situasjon. Dette både iht. naturmangfoldloven §§ 8 til 12 og iht. produksjonsområdeforskriftens formålsparagraf⁸ som peker på lønnsomhet innenfor rammene av «en miljømessig bærekraftig utvikling».

Både Naturvernforbundet og NJFF har i lengre tid pekt på at det må stilles krav om at anleggene er lukkede og utslippsfrie før næringen eventuelt kan vokse. Konflikter med akvakultur er nå den største trusselen vi har mot villaks og sjøørret, og det er kun gjennom offensive politiske virkemidler at næringen omstiller seg til en mer miljøvennlig produksjonsform. Det understøttes av Miljødirektoratet som peker på at alle miljøpåvirkninger må vurderes om man ønsker en bærekraftig vekst⁹. Uavhengig av hvilken farge de områdene vi kjenner best (P12 og P13) er gitt, er det et uomtvistelig faktum at både villaks-, sjøørret-, og sjørøyebestandene sliter i Finnmark, og situasjonen kan umulig bli bedre av flere åpne merder i relativ nærhet til lakseførende vassdrag.

Laksenæringens historikk med bekjempelse av lakselus er heller ikke spesielt tillitsvekkende. I 2019 så vi det høyeste antall lokaliteter over lusegrensen på fem år (61 lokaliteter)¹⁰, og tidlig i 2020

⁶ <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2629316>

⁷ https://www.regjeringen.no/contentassets/68986c2c2d6d4443b5a057718317a210/appendiks_x_sjoorret.pdf

⁸ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-01-16-61#KAPITTEL_1

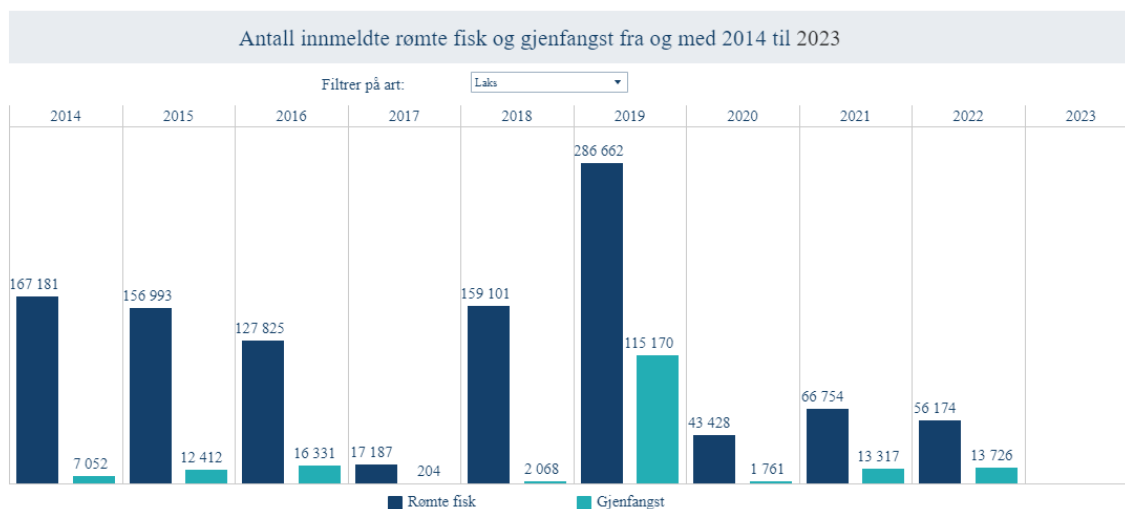
⁹

<https://www.regjeringen.no/contentassets/93a437604b4e4858b638180902085b62/miljodirektoratet.pdf?uid=>

¹⁰ <https://www.intrafish.no/nyheter/ekspertene-om-lusearet-2019-oppblomstringen-i-juli-kom-som-lyn-fra-klar-himmel/2-1-741326>

meldte veterinærinstituttet om resistent lakselus langs hele kysten¹¹. Bruken av medikamentelle og ikke medikamentelle avlusninger har økt og forbruket av renseskum er både høyt og under lupen av dyrevelferdshensyn. Termisk behandling kan også komme til å bli faset ut som følge av dyrevelferdshensyn¹². Det er derfor mye som tyder på at utfordringene med lakselus ikke blir færre, og det blir heller ikke enklere å løse disse utfordringene samtidig som stadig flere åpne anlegg etableres.

Rømt oppdrettsfisk

Tallene fra Fiskeridirektoratet er tydelig på at rømming av oppdrettslaks, til tross for nedgang de siste årene, utgjør en betydelig fare for genblanding med laks. Fra 2020 til 2022 har det rømt 166 356 laks, hvorav **137 552 laks ikke ble fanget**¹³. Fra lokalitetene i Måsøy kommune har det rømt 7303 laks i 2022 (Bakfjorden). Og 5765 laks i 2018 (Skinnstakkvika).

Av torsk rømte 87 099 individer i 2022, 0 gjenfangst. I tillegg til rømming kan torsk gyte i merder, noe som ikke registreres som rømming, men kan få enorme konsekvenser for villtorsk.

Oppdrett av torsk

Vi fraråder sterkt Måsøy kommune om å gi tillatelser til oppdrett av Torsk. Se vårt innspill til Båtsfjord kommune¹⁴.

Friluftsliv og kultur

Måsøy kommune har en svært rik tradisjon med fiskeri og matauk som en del av friluftsliv og kultur hos befolkningen. Dette er også aktiviteter som er en del av den nordnorske kulturen, identitet og bolyst for den enkelte innbygger er tilgang på sjø og hav, fiske, rekreasjon og båtliv. Dessverre ser vi at arealene for fritidsfiske blir stadig færre og at rekreasjonsverdien går ned i takt med at det kommer stadig flere oppdrettsanlegg i fjordene. Vi mener akvakultur ikke må gå på bekostning av

¹¹ <https://www.intrafish.no/nyheter/veterinarinstituttet-melder-om-resistent-lakselus-langs-hele-kysten/2-1-741446>

¹² <https://ilaks.no/sentral-kilde-til-darlig-fiskevelferd-men-mattilsynet-vil-ikke-forby-bruken-av-termisk-lusebehandling/>

¹³ <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og-analyse/Roemningsstatistikk>

¹⁴ <https://fnf-nett.no/finnmark/wp-content/uploads/sites/19/2022/04/Innspill-til-soknad-om-dispensasjon-for-torskeoppdrett.pdf>

tradisjonell fangst og utnyttelse av ressursene i havet, og at de foreslåtte lokalitetene vil utgjøre en betydelig trussel. Dette skyldes ikke bare arealbeslaget i seg selv, men også konsekvensene for fiskebestandene rundt. Spredning av lusegift til villfisk er blant annet omtalt som en stor bekymring¹⁵.

Oppdrettsanlegg har en rekke negative konsekvenser for fritidsfiske, for eksempel har det blitt vanlig at såkalt «pelletssei». Dette er forsprenget villlevende fisk som ikke oppleves positivt og man kan ikke være sikker på om foret inneholder for eksempel medisiner. Mange melder også at kvaliteten ikke oppleves god¹⁶.

Som eksempel har anleggene i Måsøy benyttet medikamenter mot lakselus 28 ganger siden 2020. Stoffene Azamethiphos og Deltamethrin har vært brukt i badebehandling. Emamectin benzoat har vært benyttet i fôrbehandling 17 ganger.

Lus og fiskehelse

Avlusningsmetoder benyttet i Måsøy år 2020-2022. Emamectin benzoat¹⁷ 17 behandlinger, mekanisk fjerning 13 behandlinger, Deltamethrin¹⁸ 6 behandlinger, Azamethiphos¹⁹ 3 behandlinger. Til sammen har de 8 lokalitetene i Måsøy behandlet oppdrettslaksen 41 ganger på to år. I løpet av de samme to årene har de to lokalitetene Store Kobbøy og Kråkeberget vært under overvåkning for laksesykdommen ILA²⁰ (infeksiøs lakseanemi). Lokalitet Fartøyvika fikk påvist ILA 23. januar 2023.

Emamectin benzoat er en kitinsyntesehemmer, den hindrer lusa fra å skifte skall, noe som fører til at lusa dør. Andre arter som encellede alger, kreps, reker og kjevener til flerbørstemark m.fl. vil også bli påvirket av giften i Emamectin benzoat. I Måsøy finnes det mye skjellsand, naturtypen benyttes ofte til skallskifte av krepsdyr.

Disse tilfellene behandlinger mot lus og utbrudd av ILA viser noe av utfordringene oppdrettsanlegg i åpne merder medfører. Utslipp til havbunnen og andre uønskede hendelser forsterker den negative påvirkningen oppdrett påfører artsmangfoldet og villfisk.

Avsatte lokaliteter

Vi registrerer at Måsøy kommune innehar mye av naturtypen skjellsand. Skjellsand er et habitat som ofte er rikt på bløbbunnsfauna. Naturtypen fungerer som gyte- og oppvekstområder for flere fiskearter. Større krepsdyr benytter skjellsandbankene til parringsplasser og ved skallskifte, i tillegg til at de finner mat her. Denne sanden - som i stor grad består av knuste og delvis nedbrutte kalkskall fra skjell og andre marine organismer - regnes som en ikke-fornybar ressurs i et menneskelig tidsperspektiv. Vi er bekymret for hvordan utslipp fra oppdrettslokaliteten vil påvirke naturtypen og der igjen overlevelsesmuligheten for neste generasjon villfisk m.fl.

Vi er også svært bekymret for konsekvensene for gyte-, beite- og oppvekstfelt for villlevende fisk og fraråder sterkt å tillate lokaliteter som kommer i eller i randsonen av slike områder.

¹⁵ <https://naturvernforbundet.no/magasinet-natur-miljo/forer-villfisk-med-lusegift-og-medisiner/>

¹⁶ <https://www.nrk.no/trondelag/fiskere-har-solgt-torsk-som-er-full-av-lakselusmiddel--vet-ikke-om-det-er-farlig-1.14742706>

¹⁷ <https://novasea.no/wp-content/uploads/Legemiddelundersokelser-Storvika.pdf>

¹⁸ [https://www.msd.com/docs/product/safety-data-sheets/ah-sds/Deltamethrin%20\(1_pct\)%20Formulation_AH_NO_NO.pdf](https://www.msd.com/docs/product/safety-data-sheets/ah-sds/Deltamethrin%20(1_pct)%20Formulation_AH_NO_NO.pdf)

¹⁹ <https://www.felleskatalogen.no/medisin-vet/salmosan-vet-benchmark-animal-health-688253>

²⁰ <https://www.vetinst.no/sykdom-og-agens/infeksiøs-lakseanemi-ila>

Lokalitet Rypeskjæran

Vi er bekymret for konsekvensene som kan komme fra en rømming ved denne lokaliteten for nærliggende elver som Repparfjordelva. Sumeffekten av rømt oppdrettslaks med invaderende pukkellaks og andre forhold som lakselus som forringer bestanden må ses i sammenheng.

Lokalitet Fartøyvika

Lokaliteten vil i svært stor grad vil påvirke den lokale stammen med sjørøye. Lakselus har en svært negativ påvirkning på arten som kan føre til vekttap og redusert evne til forplantning. I tillegg vil rømt laks påføre økt risiko for den pressende atlantehavslaksen.

Lokalitet Petterneset

Ærfugl som er en rødlistet art bedriver næringsøk i området og forstyrrelser fra lokaliteten vil kunne ha negative konsekvenser på arten. I tillegg vil påvirkning på anadrom laksefisk (laks, røye og ørret) i Snefjord vassdragene.

Lokalitet Skjarvelandet

Lokaliteten vil uten tvil forringe friluftslivet på land og til sjø i området og områdets verdi som friluftslivsareal vil tapes. Dette vil også gå utover folkehelse og bolyst.

Lokalitet Latøyene sør, Lille Latøya nord, Nipen, Kullfjorden, Ellevika–Notbukta i Ryggefjorden, Sommarset–Måsneset i Ryggefjorden, Trollfjordneset, Bjørnøya, Rypøya, Av hensyn til friluftslivsverdi og biologisk mangfold i området bør disse lokaliteten ikke tas med i videre vurdering.

Lokalitet Myrfjorden og Eiterfjorden

Vi er positive til en utvikling mot lukkede anlegg av hensyn til naturpåvirkning. Lokaliteten har likevel negative konsekvenser i form av støy, lys og arealkrav som vil påvirke fugl og friluftsliv.

Lokalitet Valfjorden, Geitingen, Avløysinga, Rekvika, Værbukta, Nonstadneset

Av hensyn til biologisk mangfold bør ikke lokaliteten tas med i videre vurdering.

Lokalitet Mafjorden

Arealavsetningen bør reduseres i omfang og ikke inkludere formålet fisk. Påvirkning på natur og artsmangfold ved akvakultur for andre arter en fisk må konsekvensutredes grundig før eventuelle vedtak. For friluftsliv vil anlegget likevel fremstå som et hinder som reduserer verdien.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark